

Informatieavond Watergebiedsplan Kamerik en Kockengen – polder Portengen en polder Kortrijk 26 juni 2014

Opmerking vooraf

Het dagelijks bestuur van het waterschap heeft de intentie om een andere koers te gaan varen en een aantal zaken anders te gaan doen dan is vastgelegd in het huidige watergebiedsplan. Het algemeen bestuur moet daar nog een formeel besluit over nemen. De nieuwe koers die door hoogheemraad Jan Kromwijk is gepresenteerd op de gebiedsavond bestaat uit voorlopige ideeën. Deze zijn op de gebiedsavond voorgelegd zodat inwoners hun standpunten duidelijk konden maken. Deze standpunten spelen een belangrijke rol bij de uiteindelijke besluitvorming door het algemeen bestuur.

Welkom en opening door hoogheemraad Jan Kromwijk

Hoogheemraad Jan Kromwijk heet de aanwezigen welkom. Hij geeft aan blij te zijn dat hij er is en dat het veel te lang geleden is dat het waterschap zich in dit gebied heeft laten zien. Jan licht het doel van de avond toe:

- Stand van zaken toelichten rond het in 2007 vastgesteld watergebiedsplan.
- Toelichting geven op de intentie van het waterschap voor een nieuwe koers.
- Luisteren naar wat het gebied te vragen en te vertellen heeft.
- Dialoog met het gebied over hoe het verder moet.

Voor de polders Portengen en Kortrijk speelt vooral dat het waterschap voornemens is om geen individuele hoogwatervoorzieningen aan te leggen ter bescherming van kwetsbare houten funderingen, zoals nu nog wel is opgenomen in het watergebiedsplan. Mogelijk zal alleen sprake zijn van een financiële tegemoetkoming.

Inventarisatie van eerste vragen uit de zaal

Vragen die in de loop van de avond beantwoord worden, zijn:

- Hoe wordt straks mijn huis beschermd als het peil daalt? Een extra peildaling kan ik niet hebben. Ik verwacht maatregelen.
- Hoe staat het met de peilbesluiten? Zijn de peilen al aangepast? In Gieltjesdorp is nog niets veranderd.
- Is er wel voldoende pompcapaciteit in deze polders? We zijn de wateroverlast van oktober vorig jaar nog niet vergeten.
- Op de kaarten staat een bescherming voor de funderingen ingetekend. Is dat een collectieve of een individuele voorziening?

Toelichting op watergebiedsplan door projectbeheerder Esther Kleinveld

In 2007 is het watergebiedsplan Kamerik-Kockengen vastgesteld. Een watergebiedsplan bestaat uit peilbesluiten en inrichtingsmaatregelen. Bij het opstellen van peilbesluiten geldt dat het peil de functie volgt. Voor dichte bebouwing (woonkernen, bebouwingslinten) wordt over het algemeen een vast peil gehanteerd, dat hoger ligt dan het peil in het agrarisch areaal. Voor het agrarisch gebied geldt voor de helft van het jaar het (wat hogere) zomerpeil en voor de andere helft van het jaar het (wat lagere) winterpeil. Zo kunnen we in de zomer een watervoorraad creëren en hebben we in winter extra bergingscapaciteit voor neerslag. De peilen moeten door de jaren heen regelmatig omlaag om de bodemdaling te volgen en voor de landbouw voldoende drooglegging te houden (verschil tussen maaiveld en waterpeil in de sloot). Die is nu in veenweidegebied gemiddeld 50 cm. De bodem daalt daar gemiddeld 2 centimeter per 3 jaar. Inrichtingsmaatregelen zijn nodig voor het instellen van de peilen en voor algemene verbetering van het watersysteem (aanvoer, afvoer, waterberging, kwaliteit, natuurwaarde). Zowel het gebied als het waterschap heeft de verbeterpunten aangevoerd die zijn opgenomen in het watergebiedsplan. In 2013 zijn vanwege kostenoverschrijding een aantal versoberingen doorgevoerd in het plan.

Zie voor verdere informatie: <http://www.hdsr.nl/beleid-plannen/watergebiedsplannen/kamerik-kockengen/> .

Vraag: Wat betekent de genoemde versobering? Drie jaar geleden is vragensteller in Kamerik geweest. Beginnen we nu opnieuw? U zou dit jaar in dit gebied al volop in uitvoering moeten zijn.

Antwoord: De versobering betekent dat we maatregelen opnieuw tegen het licht hebben gehouden en gekeken hebben of we ze slimmer en daarmee goedkoper (of helemaal niet) kunnen uitvoeren. Ook heeft het waterschap strikter gekeken naar waar haar verantwoordelijkheden liggen en waar niet.

V: Gieltjesdorp heeft een enorm verschil in hoogte op een klein oppervlak. Ca 90 cm verschil. Als de geplande stuw niet doorgaat, zal dat problemen veroorzaken.

A: Een peildaling kan schade aan kwetsbare houten funderingen veroorzaken. We zullen moeten onderzoeken of dat gebeurt. Daarna kunnen we verder kijken.

V: Gaat het om een onderzoek per woning?

A: Ja.

Waterberging ten noorden van N401

De lus van de Bijleveld en de Heicop in de kern van Kockengen was ten tijde van de vaststelling van het watergebiedsplan van AGV. De keringen rondom dit water voldeden niet aan de veiligheidsnormen. Om deze keringen wél aan de normen te laten voldoen, zouden ze opgehoogd moeten worden, want als deze kering doorbreekt kan in theorie al het water van het Amsterdam Rijnkanaal (ARK) hierin door weglopen. Omdat ophogen van de keringen in de kern van Kockengen veel impact zou hebben, heeft het waterschap ervoor gekozen de Bijleveld en de Heicop af te sluiten met een hoogwaterstuw (net ten noorden van de N401). Deze stuw kan worden dichtgezet wanneer het water op het ARK te hoog wordt en neemt dus de waterkerende functie over. Op dat moment stijgt het peil in het dorp Kockengen dus niet meer. AGV heeft daarbij wel als voorwaarde gesteld dat wij de afname aan berging (14.000 m³) moeten compenseren. Daar is dit bergingsgebied voor aangewezen.

V: Hoe zit het momenteel met de geplande waterberging?

A: Hoewel aanvankelijk sprake was van 48.000 m³ berging (34.000 m³ extra voor doelstellingen van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden), wil het waterschap nu versoberen en terug naar 14.000 m³ berging. Over de inrichting van het gebied wordt gesproken met AGV en Staatsbosbeheer. Eerdere berichten in de media vertelden dat de waterberging van de baan zou zijn. Het waterschap heeft ervoor gekozen om haar reactie op deze avond te geven in plaats van een reactie via de media.

V: Een berging van 14.000 m³ is toch helemaal niets (in vergelijking met het Amsterdam-Rijnkanaal of hele bemalingsgebied van gemaal de Tol)?

A: Elke kubieke meter telt om wateroverlast te voorkomen. Dus speelt ook deze waterberging zijn rol. Met het berekenen van het benodigde volume waterberging is uitgegaan van de klimaatscenario's van het KNMI.

V: Waarom is er zo lang geen actie ondernomen rondom het bergingsgebied. Komt dat door de ingediende bezwaren?

A: Nee, dat komt omdat we al onze aandacht nodig hadden voor de uitvoering van maatregelen in Kamerik en Oud-Kamerik. In de tussentijd hebben we overleg gehad met het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), het buurwaterschap ten noorden van ons.

Kockengen Waterproof

De gemeente Stichtse Vecht, de provincie en het waterschap werken samen aan Kockengen Waterproof. Hierin hebben zij gezamenlijk uitgesproken zich in te willen zetten voor een duurzaam toekomstperspectief voor Kockengen en de aanliggende polder aan de oostzijde. De gemeente Stichtse Vecht werkt aan een Masterplan Dorp. Hierin komen maatregelen te staan om de infrastructuur aan te pakken, zoals het ophogen van wegen. Totdat dit gerealiseerd is worden er tijdelijke maatregelen genomen om wateroverlast op straat te voorkomen en als dat niet helemaal lukt, snel te verhelpen.

De Provincie Utrecht is trekker van het gebiedsproces in de polder aan de noordoostzijde van Kockengen, met daarin ook de uitbreidingswijk 'het Vierde Kwadrant'. Voor dit gebied wordt samen door bewoners/eigenaren, gemeente en waterschap nagedacht over een duurzame manier van peilbeheer. Het peilverschil tussen dorp en de polder is nu nog beperkt maar voortgaande bodemdaling en peilaanpassing in de polder doet dit verschil jaarlijks verder groeien. Dit vraagt om een samenhangende oplossing voor dorp en omliggende polders. Het polderproces heeft raakvlakken met het watergebiedsplan, omdat ze beide betrekking hebben op de waterpeilen in de polders rondom Kockengen. In het watergebiedsplan zijn toekomstige peilen vastgesteld, maar het resultaat van het polderproces kan zijn dat die peilen worden aangepast om bodemdaling zoveel mogelijk te remmen. De uitkomsten van het polderproces worden door het waterschap vastgelegd in een peilbesluit.

Nieuwe koers van het waterschap door hoogheemraad Jan Kromwijk

Het algemeen bestuur van het waterschap heeft aangegeven dat de uitvoering van maatregelen uit het watergebiedsplan Kamerik en Kockengen, zoals die in Kamerik nu plaatsvindt, niet wenselijk is. De communicatie moet beter, de peilen moeten sneller omlaag, want dat is nodig voor de agrarische sector. Het grootste manco in de uitvoering tot nu toe vindt het bestuur de aanleg van met name de collectieve hoogwatervoorziening. Het waterschap heeft hiervoor teveel verantwoordelijkheid naar zich toegetrokken. De reden waarom het toenmalige bestuur van het waterschap zich verantwoordelijk voelde voor de gevolgen, was omdat de peilen zo lang niet aangepast waren. Het waterschap is daarom zelf de hoogwatervoorzieningen gaan aanleggen. De aanleg vergde echter veel overleg, met veel eigenaren en wisselende belangen. Dat heeft het proces erg belemmerd.

Het waterschap heeft daarnaast de afgelopen jaren een studie laten verrichten naar nut en noodzaak van hoogwatervoorzieningen. Daaruit blijkt onder meer dat het beheer en onderhoud van zo'n voorziening op termijn erg veel geld kost. Dit komt omdat het peilverschil tussen polder en hoogwatervoorziening op den duur zo groot wordt, dat waterkeringen aangelegd moeten worden. Ook blijkt uit deze studie dat het aantal gebouwen waarvoor je een collectieve hoogwatervoorziening aanlegt vanwege nieuwbouw over de tijd gaat afnemen. Mogelijk zijn er over 100 jaar geen gebouwen meer op kwetsbare houten fundering.

Het waterschap wil daarom een nieuwe aanpak introduceren, waarbij de verantwoordelijkheid weer bij de gebouweigenaar komt te liggen. Het is immers de fundering van zijn huis. Ook de uitvoering van de bescherming van de fundering moet terug naar de eigenaar. Een nieuw beleid, met deze kern, is in voorbereiding.

Omdat er in het verleden verwachtingen zijn gewekt in dit watergebiedsplan, overweegt het bestuur om gebouweigenaren financieel tegemoet te komen. Daarbij kijken we naar de gemiddelde kosten van een individuele hoogwatervoorziening. We denken eraan om deze kosten eenmalig als geldbedrag ter beschikking te stellen aan eigenaren van panden die bescherming nodig hebben. Voor het bepalen of bescherming nodig is hanteren we een de resultaten van bebouwingsonderzoek en een 'beslisboom'. Met het bedrag heeft de eigenaar vervolgens de keuze:

- Zelf aanleggen van individuele hoogwatervoorziening.
- Herstel van de fundering.
- Opzij zetten voor latere besteding aan nieuw gebouw.

In dit gebied zijn geen collectieve hoogwatervoorzieningen gepland, wel individuele. De voorgestelde aanpak hier is:

- Onderzoek naar bebouwing/fundering.
- Schadekans beoordelen aan de hand van de 'Beslisboom Peilbesluit en Gebouwschade' van het waterschap.
- Bij een duidelijk risico op (extra) schade biedt het waterschap naast een eventueel bedrag ook kennis/advies over de besteding van het geld aan maatregelen waarmee fundering wordt beschermd.

De voordelen van deze aanpak zijn:

- Snel voor iedereen duidelijk wat er aan de hand is en nodig is
- Eigenaren zijn in staat om zelf veel sneller dan in een collectief te handelen met maatregelen voor de eigen fundering
- Het peil kan sneller omlaag, wat gunstig is voor de agrarische sector

V: Ik woon in een blokje van drie woningen en heb onlangs mijn hele fundering opgeknapt. Bekijkt het waterschap alle woningen individueel?

A: Ja, alle woningen worden in principe individueel beoordeeld. Uit ervaring weten we dat ongeveer 1 op de 4 woningen kans loopt op schade door een peilverlaging. Gekoppelde woningen zullen echter ook in samenhang met elkaar beoordeeld moeten worden.

V: Is deze nieuwe koers ingezet vanwege geldgebrek bij het waterschap?

A: Nee, er is voldoende geld gereserveerd om de plannen uit te voeren. De reden ligt in de versnelling die we in het proces willen maken en het beperken van de beheerskosten voor het waterschap op de lange termijn.

V: Waarom is de versnelling nodig? Ik hoor geen boeren klagen!!

A: Het standpunt is verschillend onder de boeren, omdat ze op verschillende plekken zitten en verschillende bedrijfsvoering hebben. Toen het watergebiedsplan werd opgesteld was de algemene mening dat het peil – aanzienlijk - omlaag moest.

V: Recent heb ik na een onweersbui 5 dagen water in de kelder gehad. Dat was vroeger nooit voorgekomen. Toen was er een machinist op het gemaal die voor ging malen als er veel regen werd verwacht.

A: De bui in oktober was uitzonderlijk zwaar. Uit berekening blijkt dat voormalen niet veel had uitgehaald. Hoogstens dat het water een dag eerder weer op het juist niveau terug was.

V: De pijpen onder jullie dam zitten allemaal dicht. Daarom kan bij jullie het water niet weg.

A: Tijdens de extreme neerslag vorige najaar zijn tekortkomingen in het watersysteem aan het licht gekomen die onder normale omstandigheden niet merkbaar waren. We zullen dat uitzoeken en waar nodig herstellen.

Wens om minder peilverlaging

Een aantal agrariërs in de zaal geeft dat het peil niet naar beneden hoeft. Het is goed zo. Jan Kromwijk antwoordt dat als het gebied geen peilverlaging wil, we daar iets mee gaan doen.

V: Kan de drooglegging in het agrarisch gebied niet wat minder? Dan gaat de bodemdaling ook trager.

A: Hier is veel onderzoek naar gedaan. Om een goede agrarische opbrengst te genereren en tijdig de percelen op te kunnen met machines en vee, is een bepaalde drooglegging van de percelen nodig.

Maatregelen treffen in verband met bodemdaling is duur. Het is zo dat het veenweidegebied 25% van ons gebied beslaat en dat hier 60% van de kosten van het watersysteem aan toegerekend moeten worden. Het waterschap is ook gebaat bij het beperken van de bodemdaling. In Friesland is de drooglegging bijvoorbeeld veel groter. We weten dat daar de bodemdaling in de veengebieden veel sneller gaat.

V: Er is nog nooit naar ons geluisterd. We hebben vier jaar geleden al aangegeven dat het plan te groot is, het waterschap te log om hier goed mee om te gaan. Ook hebben we toen aangegeven dat de capaciteit van gemaal De Tol te beperkt is.

A: De overheid is minder efficiënt dan we allemaal willen. Maar u hebt als gebied het waterschap nodig. U kunt geen watersysteem aanleggen. We hebben elkaar nodig. En we willen graag naar u luisteren. Als u aangeeft dat de peilen zoals ze nu zijn, prima zijn en een indexatie met de bodemdaling volstaat, dan zullen we dat in een projectplan effectueren.

V: De peilaanpassing van 15 cm is te groot.

A: Om de gewenste drooglegging te bereiken, is deze peildaling wel nodig. Maar onderwaterdrainage kan ook een goede oplossing zijn. Deze beperkt de bodemdaling. De onderzoeken naar onderwaterdrainage zijn tot nu toe gunstig. In gebieden met onderwaterdrainage zal meer verantwoordelijkheid voor de gevolgen van bodemdaling bij de eigenaar komen te liggen.

V: In andere gebieden is er gewoon teveel geld uitgegeven. Dat gaat u met de nieuwe koers echt niet veranderen. Ook hier zal er werk uitgevoerd moeten worden.

A: Het gaat niet alleen om geld, het gaat ook om verantwoordelijkheid. In principe is er genoeg geld voor de uitvoering van het watergebiedsplan. Maar het streven is om de uitvoering in toekomst minder door het waterschap en meer door de eigenaren uit te laten voeren. Die kunnen daar bijvoorbeeld een aannemer voor in de arm nemen.

V: Wie betaalt de benodigde kosten van de vergunning van de gemeente?

A: De kosten voor de vergunning zijn voor de aanvrager, meestal de eigenaar. Het waterschap rekent geen kosten voor een vergunning.

V: Is er arbitrage mogelijk als je niet ingaat op het aanbod voor een financiële tegemoetkoming?

A: Ja, een eigenaar die niet ingaat op het aanbod, kan naderhand wel een beroep doen op de nadeelcompensatieregeling of een schadeclaim indienen.

V: Is er nog wel controle op de aanleg van een hoogwatervoorziening door een eigenaar?

A: Nee, de eigenaar is zelf verantwoordelijk.

-- PAUZE --

Na de pauze inventariseert Jan Kromwijk of er meerdere mensen van mening zijn dat de peildaling zoals in het watergebiedsplan staat, te fors is. Als dat het geval is, is het voorstel om terug te gaan naar het gebied om de wensen van alle grondeigenaren te inventariseren. Voor het deelgebied ten noordoosten van het dorp Kockengen wordt in het kader van Kockengen Waterproof al gesproken over de peilen. Jan geeft aan dat het watergebiedsplan en de onderliggende peilbesluiten zijn vastgesteld na een democratisch proces. Als we daarvan gaan afwijken zal dat weer volgens een nieuw democratisch proces gaan plaatsvinden, met formele inspraakmogelijkheden.

Verzoek uit de zaal om niet meteen het huidige plan in te trekken, maar eerst te gaan luisteren in het gebied en pas daarna een gezamenlijk werken aan een nieuw plan. Jan geeft aan dat dit kan. We kunnen dan per peilvak in een huiskamergesprek met de betreffende grondeigenaren de plannen doornemen. Het kader voor deze gesprekken is dan wel het voorliggende watergebiedsplan (en voor een deel van het gebied ook 'Kockengen Waterproof'). Meer peilverlaging wordt het niet, minder is bespreekbaar.

V: Hoe zit het dan met de bescherming van de woningen? Neemt het waterschap contact op met alle individuele eigenaren?

A: Als de uitkomst van de gesprekken is dat er geen peilverlaging in deze polders nodig is, dan doet het waterschap ook niets.

V: Maar het peil is wel geïndexeerd en zal dus steeds naar beneden worden bijgesteld. Dan is op termijn zeker bescherming van panden gewenst.

A: Dat kan zijn, maar dat is dan de verantwoordelijkheid van de eigenaar van een pand. Dit gebied is nu eenmaal een gebied waarin de bodem daalt. Van oudsher is het de verantwoordelijkheid van de woning/eigenaar om maatregelen te treffen om schade aan fundering/gebouwen te voorkomen.

V: Vier jaar geleden zijn er harde afspraken gemaakt. Nu lijkt het alsof alles weer wordt teruggedraaid. Het waterschap trekt zich steeds verder terug. Ik vind de overheid op deze manier onbetrouwbaar.

A: Actuele ontwikkelingen zoals de ervaringen in (Oud-)Kamerik maar ook de rapporten zoals 'Nut en noodzaak hoogwatervoorzieningen' zorgen voor een nieuwe bestuurlijke koers van het waterschap. Wij zijn juridisch alleen aansprakelijk voor het treffen van maatregelen rond gebouwen als we het peil meer verlagen dan de bodemdaling. Meestal is dat niet het geval.

V: Wat betekent de discussie van vanavond voor de planning van de maatregelen?

A: We waren van plan om in de loop van 2015 de uitkomsten van de funderingsonderzoeken en onze voorstellen voor een eventuele financiële tegemoetkoming te bespreken met de eigenaren. Als er sprake is van een nieuw plan, zal dit extra tijd kosten (half jaar tot een jaar).

V: Gedurende de afgelopen jaren ben ik vaker bij dergelijke bijeenkomsten van het waterschap geweest en ik hoor steeds hetzelfde verhaal. Toch gebeurt er nog steeds niets aan de bescherming van mijn pand. De communicatie van het waterschap is slecht. Ik word ook niet teruggebeld.

A: Als dat klopt, is dat een aandachtspunt voor ons. Daar gaan we mee aan de slag. Maar als er geklaagd wordt, zouden dat de agrariërs moeten zijn. Die hebben de door hun gewenste peilverlaging nog steeds niet gekregen. Voor de huiseigenaren geldt, dat zolang de peilen niet worden aangepast, er ook geen verandering optreedt voor de gebouwen. Sinds 1990 zijn de peilen in dit gebied niet veranderd.

Capaciteit gemaal De Tol

V: Hoe zit het nou met de capaciteit van gemaal de Tol?

A: Gemaal de Tol heeft twee pompen met een totale capaciteit van 120 m³ per minuut. Daarmee kan het gemaal in theorie 1.333 ha. bemalen. In samenhang met een goed werkend watersysteem is dit voldoende om 15 mm neerslag per etmaal af te voeren.

Wat het waterschap gaat doen is het gemaal ijken: kijken of deze theoretische capaciteit in de praktijk ook wel wordt gehaald. Wat belangrijk is om te vermelden is dat waterschappen onderling zogenaamde waterakkoorden hebben gesloten. Hierin zijn onder andere afspraken gemaakt over de hoeveelheid water die waterschap X mag uitmalen in het gebied van waterschap Y. Wanneer de capaciteit van De Tol onvoldoende blijkt en aangepast moet worden, zal dit dus in overleg zal gebeuren met Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat.

V: Is er wel voldoende doorstroming richting het gemaal?

A: Dit betreft de goede werking van het watersysteem. Dat gaan we ook bekijken. Het zou kunnen zijn dat er bredere of diepere watergangen nodig zijn.

V: In oktober 2013 zijn extra pompen ingezet. De capaciteit is dus onvoldoende.

A: In oktober 2013 was er sprake van uitzonderlijk zware neerslag. Ons watersysteem is niet aangelegd op de extreme buien van oktober 2013, maar kan per etmaal 13-15 mm neerslag afvoeren. Anders zou het onbetaalbaar worden. In oktober is er ruim 80 mm neerslag in één etmaal gevallen en aansluitend regende het nog lang nog door in een lagere intensiteit. Dan duurt het een tijd voordat al het water was weggepompt.

V: Het bergingsgebied N401 gaat maar 14.000 m³ bergen. Als er 10mm regen valt op een gebied van 1 ha heb je het al over 1.000 m³. Dan is die berging een drup op een gloeiende plaat en stelt weinig voor.

A: Op grote schaal klopt dat, maar voor het totale boezemstelsel is berekend dat deze berging nodig is. Elke kubieke meter telt. Extreme buien zullen ook in de toekomst altijd blijven zorgen voor overlast. Dat geldt niet alleen voor Kockengen.

Hoe verder

- Het waterschap gaat dit najaar per peilvak huiskamergesprekken voeren met de betreffende grondeigenaren. Dit kan mede aanleiding zijn om het watergebiedsplan aan te passen. Na deze inventariserende gesprekken volgt een tweede gebiedsavond. De inwoners van het gebied worden op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.
- Voor verdere vragen kunt u altijd contact opnemen met de projectbeheerder Esther Kleinveld (06-15068444, kleinveld.e@hdsr.nl)
- Er komt een verslag van deze avond op de site van het waterschap te staan.
- In de nieuwsbrief Kamerik-Kockengen, die dit keer aan alle inwoners van de polders wordt toegestuurd, staat een kort verslag van de avond met verwijzing naar meer informatie op de website: www.hdsr.nl.
Normaal ontvangen alleen abonnees deze nieuwsbrief. Iedereen kan zich abonneren via aanmelding op de site (kijk onder 'plannen en projecten/watergebiedsplannen').
- Geïnteresseerden kunnen zich inschrijven op de elektronische nieuwsbrief speciaal voor agrariërs: @grariër.

Jan Kromwijk dankt iedereen voor de aanwezigheid en de inbreng.